

Сръбският, гръцкият и български управии прѣдизвикаха недоволство въ компактнитѣ народностни маси по цѣла Македония. Забѣгналитѣ изъ планинитѣ македонски синове не бѣха хайдутаги, а калени македонски революционери, които бѣха съ високи морални и интелектуални качества, както и съ многогодишно беззаветно служене на освободителната македонска кауза. Ето защо смогнаха да обѣдинятъ силитѣ си и стпочнаха борбата въ името на лозунгитѣ на Вътрѣшната Македонска Революционна Организация — Самостояйна Македония за македонцитѣ. Никакво присъединение, къмъ която и да било държава на Балканитѣ. По тоя начинъ анексионизма изгуби своето значение за винаги. И тъй трѣбваше да бжде.

Начело на организацията застанаха г. г. Ал. Протогеровъ, Т. Александровъ и П. Чаулевъ. Като бившъ адютантъ на Протогеровъ ималъ съмъ случай да опознае отблизо тоя триумvirатъ. Докато първия отъ тѣхъ е голѣмъ организаторъ, съ неизчерпаема енергия, примиримостъ и общителностъ; вториятъ е съ силна воля и влага въ дадени гоними цѣли една удивителна упоритостъ, тъй, че първитѣ двама водачи взаимно се допълватъ. Третиятъ отъ тѣхъ, П. Чаулевъ, се ползува въ западна Македония, дори и въ Албания, съ едно добро име — извоювано отъ почти непрѣкъснатата му дългогодишна революционна дѣйностъ. Около тази тройка се групираха стари и изпитани борци, като: Ефремъ Чучковъ, Алеко Василевъ, Полковникъ Г. Атанасовъ, Иванъ Бърльо, Ст. Филиповъ, Георги Вѣндевъ, Гого Хазнатарски и пр. и млади надеждни сили, нѣкои отъ които се проявиха като добри организатори и бойци: † Илия Кушевъ, † Любо Весовъ, Панчо Михайловъ, Шандановъ и пр., а на останалитѣ имъ другари тепърва пѣкъ прѣдстои да се проявятъ.

Първата задача, която имаха автономистите, това бѣ да издигнатъ авторитета на организацията, за която цѣль тѣ най-напрѣдъ се справиха съ ония елементи, които се отдаваха на грабѣжи и всѣкакъвъ родъ безчестия. Това бѣ едно отклонение отъ прѣжитѣ задачи на организацията и трѣбва да съжаляваме, че разни декласирани типове, отнѣха много трудъ и врѣме на В. М. Р. О. въ това направление. Резултатитѣ, обаче, отъ тази дѣйностъ на организацията не закъснѣха: населенията видѣха и разбраха, че Р. Организация е останала единствения вѣренъ стражъ на свободата, живота и имота на потиснатитѣ. Ето защо населенията добиха непоколебима вѣра въ водачитѣ на автономистическото движение, които отъ день изъ день възобновиха всички ония институти на В. М. Р. О.: Четнишки ядра, терористически, милиционни, сѣдебни и пр., които функцисиратъ въ предѣлитѣ на цѣлостна Македония.

Съпоставена дѣйността на В. Р. Организация съ дѣйността на сръбският, гръцки и български служебни органи, безспорно е, че дѣйността на В. М. Р. О. прѣвъзходствува въ морално отношение лошитѣ управления на казанитѣ държави. Фактъ признатъ.